

fe / ricită Inpărăție a prea / Înălțatului Inpărat / Francisc
al doilea / Cu Blagoslovenia Prea / luminatului și prea o /
Sfințitului Domnului / Domn / Ioann Bobb / Vladicul Făgă-
rașului. / In Blaj / Anii dela Hs. 1793“.

Titlul este incadrat. Pe verso titlului se află o gravură reprezentând pe Isus și următoarele cuvinte :

„Doamne Isuse Hristoase păzește turma ta.

Povățuindu-o la împărăția ta“. Petru P. T.

In 16°, de 3 foi nenumerotate și 432 pagini numerotate.

Tipărit cu negru și roșu cu 19 rânduri pe pagină. Pe primele 2 foi se află cuprinsul cărții. La pag. 276 se află o gravură reprezentând „Izvorul cel de viață dătătoare“ ; în mijloc Maica Domnului cu Isus în brațe.

Athomi dela Câmp, Blaj 1812.

Acest titlu era legat într'o scoartă. Exemplar n'am văzut. Formatul este 16° mare.

Athomi dela câmp / de urmarea lui Hs. / Patru cărți / Cu Blagoslovenia, și cheltuiala / prea o sfințitului și prea Lu / minatului Domn Excelenții sa / Ioann Bobb / Vladicul Făgărașului a Prea / înălțatei Chesaro Crăești Marimi / Statului Sfeatnic din lăuntru, / și a rândului al doilea Leopold / Comendator / Tipărită / In Blaj la Mitropolie anul dela / Hs. 1812. / Cu Tipariul Seminariului.

Tg.-Mureș, luna Mai 1928.

AUREL FILIMON

Mură la Dacoromâni.

In mai multe rânduri d-l Capidan s'a ocupat de cuvântul *mură*, nu însă de cel care indică fructul cunoscut, ci de altul, însemnând foiosul vitelor. „Patria lui este Albania — zice d-sa (DR. III, 138). Aci avem *mute* cu același înțeles. De la Albanezi cuvântul a trecut la Români, încă din timpurile vechi, dând *mură*, cu trecerea lui *l* intervocalic în *r*, ca în elementele latine, păstrat astăzi numai de Aromâni. De la Aromâni, sau chiar și de la Dacoromâni, încă pe când cuvântul nu se pierduse din graiul lor a trecut la Balcani“. In aromână el apare cu și fără

a protetic (*amură, mură*) și însemnează „ghemul sau stomacul căptușit pe dinăuntru cu multe foițe“ (DR. III, 209).

Cuvântul se întâlnește într'adevăr până astăzi și la Dacoromâni. Eu îl cunosc de la Brașov, unde „mura e un maț în care cât sughe vițelul ori mielul, se face chiagul; când nu mai sughe și nu mai e chiag, i se zice mațului *mură*“. Singularul e însă foarte rar întrebuintat. Mai des pluralul *muri*, însemnând „mațe de vițel și de oaie“. Pregătite, cele de vițel se numesc „papricas“, iar cele de oaie — ciorbă cu cimbru — tot „muri“. *Murii* de bou = stomac de bou — e o mâncare pentru oameni săraci, o specialitate în genul ciorbei „de burtă“. Cuvântul trăiește așa de mult la Brașov, încât am putut nota și o credință în legătură cu el: „murii de bou e bine să-i pui la fiert noaptea, când dorm boii“ (auzită de la Maria Fulga, 73 de ani, neștiutoare de carte). De fapt, murii se pun la foc de cu vreme, de cu noapte, pentru că trebuie să fiarbă mult.

Nu se cunoaște la Brașov un termen strein pentru această mâncare și ea e privită ca specific românească — pe când despre altă mâncare pregătită din mațe, obicinuită în Șchei, se știe că a fost luată de la Sași: *arabațcâne* < Herrenbissen. De relevat apoi că în Șcheii Brașovului, cuvântul *mură* — un *mur* nu există! — nu are pluralul regulat *mure, murele*, ci *muri, murii*. Presupunem că avem de a face cu o tendință de diferențiere de omonimul care însemnează fructul cunoscut.

Cuvântul *mură* = foios, nu constituie însă o particularitate proprie numai graiului Șcheilor din Brașov, a căror origine se bănuiește a fi în sudul Dunării. El e cunoscut și în Bran (jud. Brașov), unde „*muri* este ciorbă de burtă“, după comunicarea a doi țărani din Predeal (informație datorită d-lui Oct. Boș, student în drept). Dar Brănenii, de la care n'am putut afla mai multe, ori nici atât, l-ar fi putut cunoaște de la Brașov.

În lecturile mele folklorice, am întâlnit însă cuvântul și în celelalte provincii dacoromâne. Astfel într'o poveste

ciu, găsim : „Ei, mă mir că nu-ți crapă mura 'n tine de groază!“ (Revista „Ion Creangă“, I, 133). Iar F. Damé, în „Incerarea de terminologie poporană română“, amintește între „părțile dinăuntru ale bouului“ și *mura* sau *rânza...* (p. 32). Cuvântul e glosat franțuzește cu „mésentère“. În fine, în „Anonymus Caransebiensis“ întâlnim „Murē. Intestinum constius?“

Ca și în Brașov, Fălciu, Muntenia — de acolo credem că avea Damé cuvântul — și Bănat, *mură* cu sensul „foios“ se întâlnește probabil și în alte părți ale teritoriului dacoromân. Presupunând astfel că cuvântul a fost, până de curând, răspândit și în circulație la toți Dacoromânii, credem că el a putut fi luat de cătră Bulgari tot așa de bine de la Dacoromâni ca și de la Aromâni, ba chiar mai repede de la cei dintâi, la Bulgari având numai forma *mură* și nu și *amură*, ca la Aromâni.

ION MUȘLEA.

Iarăși „teleleu“.

Pentru *teleleu* și locuțiunea *a umbla teleleu* = a umbla fără rost, s'au dat în anul trecut trei etimologii. Una a regretatului Bogrea (DR. IV, 179—181) explică cuvântul și locuțiunea din numele mucenicului Thalaleu, bazându-se în special pe expresia găsită în Zanne : „a umbla Teleleu și Trifon“. D-l O. Densusianu („Grai și Suflet“, II, 250—252) crede că *teleleu* ar fi din ungurescul *telelö* : de iarnă, care stă iarna, care petrece iarna — termin păstoresc născut în Moldova și Săcuime, unde ciobanii români se întâlneau cu ciobanii unguri. D-l Drăganu (DR. IV, 765—767), crede că nici una din aceste explicații „nu rezolvă problema desăvârșit“, respinge în special pe *telelö* al d-lui Densusianu, propunând tot o etimologie ungurească : *találó* care ar merge atât din punct de vedere fonetic cât și semantic. De la acest cuvânt, care însemnează și „cel ce umblă într'o doară, pe nimerite, trebuie să pornim pentru a explica originea lui teleleu“, zice d-sa.

Eu am găsit cuvântul și la Aromâni. O singură dată, îndreptat în Definiți, credințe și superstitii aromânești“